

Cultuur
nieuws

Louvre
3 x Nederlands
kunst

Het Louvre in Parijs wijdt dit voorjaar drie tentoonstellingen aan zeven benda, en twee Nederlandse schilders, en tekenkunst. Eerst toont het van 22 februari tot 22 mei meesterwerken uit de Leiden Collectie van Tom Kaplan onder de titel *Le siècle de Rembrandt*.

Tegelijk is een expositie over Vermeer, met twaalf van de 36 overgeleverde schilderijen van de Delftse genieschilder.

Op 15 maart opent de tekeningtentoonstelling *La Hollande au Siècle d'or* die tot 22 juni in het Louvre te zien zal zijn.

INTERVIEW **TOM KAPLAN**, VERZAMELAAR

'Het voelde alsof Rembrandt tot me sprak'

Als jongetje van zes werd Tom Kaplan verliefd op Rembrandt. Nu bezit hij de grootste privé-collectie Oude Meesters ter wereld, dit voorjaar te zien in het Louvre.

Door onze redacteur
Arjen Ribbens

Als zesjarige raakte Tom Kaplan in de ban van Rembrandt van Rijn. Met zijn moeder bezocht de nu 54-jarige Amerikaan het Metropolitan Museum of Art in New York. Een historisch doek, *Aristoteles bij de buste van Homerus*, ontstak zijn geestdrift voor de Leidse schilder, zegt Kaplan. „Grote kunst verlicht - in overdrachtelijke zin en soms, zoals bij Rembrandt, ook letterlijk. Met zijn *clair-obscur* kan hij de waarheid openbaren. Als zesjarige kon ik dat uiteraard niet zo verwoorden. Maar hij trof mij echt op een intense manier.”

Tom Kaplan bezit nu samen met zijn vrouw Daphne elf schilderijen en twee tekeningen van Rembrandt. Geen verzamelaar in de wereld die het hem kan nazeggen. Daarnaast verzamelde hij nog 250 andere Hollandse meesters uit de zeventiende eeuw. Zijn 'Leiden Collectie' (de naam is een eerbetoon aan Rembrandt) richt zich op de Rijnschilders uit Leiden en omgeving en bevat vele minutieus geschilderde voorstellingen uit het dagelijks leven.

Jarenlang leonden Tom en Daphne Kaplan hun meesterwerken anoniem uit aan musea. Omdat hun collectie langzaam maar toch publiek bekend is geworden, komt het echtpaar als verzamelaars uit de kast. Een kans, zegt Kaplan in een telefonisch vragengesprek, om aan een groot publiek uit te leggen hoe betekenisvol de Oude Meesters vandaag de dag nog zijn.

Op 23 januari lanceren de Kaplans een gratis toegankelijke online catalogus van hun collectie, waar door een groep wetenschappers vier jaar aan is gewerkt. En in het Louvre in Parijs opent in februari de tentoonstelling *Meesterwerken uit de Leiden Collectie*, die daarna doorreist naar China en de Emiraten.

Kaplan, een historicus die met handel in grondstoffen miljardair werd, legt uit waarom hij zijn kunst liever uitleent dan thuis aan de muur hangt.

Hollandse Oude Meesters zijn niet anoniem tijdbeschermer. Als natuurbescherming maakt u zich sterk voor het behoud van leeuwen, tijgers en slangen. Is er een verband?

Lachend: „Een psychiater mag bepalen wat mijn passies verbindt. Ze zijn ontstaan toen ik kind was en ik ben ze nimmer ontgroeid. Sterker nog: de hartstocht is met de jaren alleen maar groter geworden. Door een gelukkige omstandigheid kon ik me gaan inzetten voor deze zaken.”

Wat herkende u als kind in Rembrandt?

„Ik had het gevoel alsof hij tot me sprak. Niet zo gek, hoor. Turner noemde Rembrandt de grootste colorist uit de kunstgeschiedenis. Picasso was geobsedeerd door Rembrandt, net als Francis Bacon. En Van Gogh schreef dat hij tien jaar van zijn leven wilde geven als hij veertien dagen voor *Het Joodse Bruidje* mocht blijven zitten. Zoveel dingen aan Rembrandt zijn indrukwekkend.

„Op mijn achtste planden mijn ouders een vakantie naar Europa. Ik mocht de bestemming aangeven. Ze verwachtten natuurlijk dat ik Londen of Parijs zou zeggen, maar ik wilde naar Amsterdam, de stad van Rembrandt. Toen ik later in Zwitserland en Londen studeerde, reisde ik altijd via Amsterdam: voor mijn pelgrimages naar het Rijksmuseum.

„Mijn moeder nam mij ook mee naar het MoMA, om mijn kennis van kunst te verbreden. Daar reageerde ik rukkelig op; ik wilde terug naar Rembrandt. Gelukkig hebben mijn ouders mij nooit van mijn passie afgehouden. Zelfs mijn liefde voor slangen mocht ik onleven.”

Schaterend: „Vermoedelijk waren ze al blij dat ik niet aan de drugs zat.”

Waarom begon u pas veertien jaar geleden met verzamelen?

„Lange tijd meende ik geen verzamelaar te zijn. Ja, mijn zelfkennis was niet zo groot. Ook dacht ik dat de kunst die ik zo admireerde alleen in musea te vinden was. Toen een vriend me in 2002 attendeerde op een te koop staande Gerard Dou, reageerde ik stomverbaasd.”

En nu bezit u dertien schilderijen van Dou.

„Nee, veertien. Na mijn eerste aankoop heb ik vijf jaar lang, met hulp van drie handelaars (zie kader), gemiddeld één schilderij per week gekocht, een fantastisch avontuur. Als mensen bereid zijn om me een Rembrandt te verkopen voor minder dan de prijs van een Warhol, dan

FOTO: SUZIE BARRA/SHUTTER

Leiden Collection In vijf jaar de grootste

De kern van de Leiden Collectie van Tom en Daphne Kaplan, de grootste privé-verzameling van zeventiende-eeuwse Nederlandse Oude Meesters ter wereld, is in vijf jaar tijd bijeengebracht. Dat lukte het Amerikaanse echtpaar met hulp van drie prominente handelaren: Johnny van Haften uit Londen, Otto Neumann uit New York en Salomon Lilian uit Amsterdam en Genève.

De handelaren benaderden particulieren uit hun netwerk met de vraag of zij hun schilderijen van Rembrandt, Steen en Vermeer wilden verkopen. Volgens Lilian, die veertig schilderijen aan Kaplan verkocht, werkte die tactiek in het merendeel van de gevallen. „Met de juiste handelaren kun je in een paar jaar tijd een prachtige collectie opbouwen”.

Private deals zijn volgens Lilian voor de betrokken partijen vaak gunstiger dan veilingen. Wat daarbij helpt, zegt de handelaar, is „dat Tom binnen een dag betaalt”.

Uit de Leiden Collection: Johannes Vermeer, *Zittende vrouw aan het virginaal*, 1670-1672 (links); Gerrit Dou, *Geleende die zijn pen snijdt* (boven) en Ferdinand Bol, *Rebecca en Elzevier bij de put*, ca. 1645-46, (onder)

”**Het liefst zie ik een kind van een van onze schilderijen genieten**

ben ik een blij verzamelaar.”

Op een foto zag ik dat u thuis alleen moderne kunst aan de muur heeft.

„Een weloverwogen keuze. Onze verzameling is een leencollectie van Oude Meesters, de enige in de wereld. Alles wat musea hoeven te doen, is zeggen dat ze iets van ons willen lenen. Dat hebben we al meer dan 170 keer gedaan.

„Net als Shakespeare en Bach is Rembrandt een game-changing kunstenaar, een bruggenbouwer die culturen verbindt. De universele waarden in zijn werk maken duidelijk wat ons tot mensen maakt. Daarom zijn we ook zo blij dat onze tentoonstelling na Parijs ook in China en Abu Dhabi te zien zal zijn.”

De Oude Meesters hangen wel in uw kantoor. Maar vooral in digitale kopie, begrijp ik.

„Misschien heb ik ooit een van onze Rembrandts een week op kantoor gehad, nooit langer. Onze Vermeer is vanaf de dag dat ik haar kracht permanent uitgetoend geweest.

„Begrip me goed, voor Rembrandts Mirreva ziten is een ongelooflijke ervaring. Maar het geeft tien keer meer plezier als ik mensen, en vooral kinderen, in een museum van onze schilderijen zie genieten.

„Het eerste schilderij dat we ooit uitleenden was een Jan Steen, aan het Getty Museum. Met een conservator stond ik op zaal toen een groep schoolkinderen binnenkwam. Ik zag wat voor indruk het schilderij maakte. Ik herinner me een meisje dat helemaal gefixeerd raakte. Voor mij een openbaring. *That's it, I get it*, zei ik tegen de conservator. Op dat moment besloot ik onze hele collectie voortaan voor musea beschikbaar te stellen.”

U bent een succesvol investeerder. Zijn Oude Meesters ondergewaardeerd?

„Na een zucht: „Onze verzameling is niet bedoeld als investering, we verzamelen uit passie. Maar ik heb nooit het gevoel gehad met mijn kunst een slechte investering te hebben gedaan. De toenemende schaarste aan kwaliteit leidt op de lange termijn beslist tot hogere prijzen.”

Nederland en Frankrijk betaalden vorig jaar 160 miljoen voor Rembrandts *Marten en Oopjen*. Een goede prijs?

„Het lijkt nu misschien veel geld. Maar op de lange termijn is het een goed bedrag. Waarom zouden belangrijke Rembrandts minder waard zijn dan belangrijke werken van de impressionisten? Bij onderhandse verkopen zijn impressionis-

tische doeken voor veel hogere bedragen verkocht. En Rembrandts zijn echt veel schaarser. Daarvan zijn er misschien nog dertig in privébezit.”

Welke schilder staat bovendien uw verlanglijst?

„Ik kan misschien nog een goede Nicolaes Maes gebruiken. Een schilderij uit die tijd dat hij sterk onder invloed stond van Rembrandt. Deze wens maakt duidelijk hoe specifiek onze verlangens inmiddels zijn geworden. Ik zeg het tongue in cheek. Ik word 's moegens niet wakker met de gedachte aan een Nicolaes Maes. Maar krijg ik er eentje aangeboden, dan zeg ik onmiddellijk 'ja'.”

Veel grote verzamelaars bouwen een museum voor hun collectie. Komt er een Kaplan-museum?

„Het korte antwoord is dat we nu geen plannen hebben. Op termijn sluit ik niks uit. Onze verzameling is zeker een museum waard. Maar heeft de wereld behoefte aan meer privé-musea? Misschien heb ik het mis. Stel me die vraag over een paar jaar nog maar eens.”

De collectie van Tom Kaplan is vanaf 23/1 online: theleidencollection.com

“Interview with Tom Kaplan, Collector”

As a six-year-old boy, Tom Kaplan fell in love with Rembrandt. He now owns the largest private collection of old masters in the world, which will be on display at the Louvre in the spring.

At age 6, Tom Kaplan fell in love with Rembrandt van Rijn. As a child, the now 54-year-old American would visit the Metropolitan Museum of Art in New York with his mother. He claims that a historical painting, “Aristotle with a Bust of Homer”, kindled his passion for the Leiden artist. “Great art sometimes literally illuminates – in a metaphorical sense, as with Rembrandt. His use of light helps reveal the truth. As a six-year-old, I of course could not articulate it like that but he truly moved me.”

Tom Kaplan and his wife Daphne today own eleven paintings and two drawings by Rembrandt. No other private collector in the world can say as much. He has assembled some 250 items from various painters belonging to the 17th century Dutch Golden Age. His “Leiden Collection” (the name is a tribute to Rembrandt) focuses on the Leiden *Fijnschilders*, featuring meticulously painted scenes from everyday life.

For years, Tom and Daphne Kaplan have lent their masterpieces anonymously to museums. Because their collection is gradually becoming public knowledge, the couple has decided to come out as collectors. A unique opportunity, Kaplan said in a telephone interview, to explain to a wide audience how relevant the old masters remain today.

On January 23rd the Kaplans will launch a freely accessible online catalogue of their collection, which has been in the making for four years under the stewardship of prominent experts. Next February, the exhibition entitled “Masterpieces from the Leiden Collection – The Age of Rembrandt” will launch at the Louvre in Paris, before heading to China and the United Arab Emirates.

A historian who made his fortune trading commodities, Kaplan shared with us why he would rather lend his art to museums rather than having it hang on his walls at home.

Dutch old masters are not your only hobby. As a nature conservationist, you are committed to the protection of lions, tigers and snakes. Is there a connection?

(Laughing) A psychiatrist may determine what connects my passions. They originate from when I was a child, and I have never outgrown them. In fact, the passion has only increased over the years. Due to lucky circumstances, I have been able to devote myself to these issues.

What did you recognize in Rembrandt as a child?

I felt as if he was speaking to me – though I know it may sound crazy. Turner named Rembrandt the “greatest colorist of art history”. Picasso was obsessed with Rembrandt, just as Francis Bacon. And Van Gogh wrote that he gladly would give ten years of his life if he could spend just a fortnight before the Jewish Bride. So many things about Rembrandt are impressive.

When I was eight, my parents planned a vacation to Europe and I was allowed to choose the destination. Obviously, they expected that I would choose London or Paris, but I chose Amsterdam, the city of Rembrandt. When I later studied in Switzerland and London, I always travelled via Amsterdam for my pilgrimages to the Rijksmuseum.

My mother also took me to the MoMA in order to broaden my knowledge of art, but I responded quite sulkily. I wanted to get back to Rembrandt. Luckily my parents never kept me from my passions. They even indulged my love of snakes. (Laughing.) Presumably they were just happy that I was not into drugs.

Why did you only start collecting fourteen years ago?

For a long time, I did not believe I was a collector. Clearly, I lacked self-awareness. I also thought that the art that I so adored was only available in museums. When a friend informed me in 2002 of a Gerrit Dou for sale, I was simply astonished.

And now you own thirteen paintings by Dou...

Fourteen, actually. After my first purchase, I bought an average of one painting per week, with the help of three dealers – a fantastic adventure. If people are prepared to sell me a Rembrandt for less than the price of a Warhol, then I am a happy collector.

I saw on a photo that you only have modern art on your walls at home.

A carefully considered choice. Our collection is a lending library of old masters, the only one in the world. All that museums have to do is express an interest in a loan from us. We have done this more than 170 times.

Just as Shakespeare and Bach, Rembrandt is a game-changing artist, a bridge builder connecting cultures. The universal values that permeate his work essentially define what makes us human. This is why we are delighted that our exhibition will also be seen in China and Abu Dhabi, after Paris.

You old masters do hang in your office but mainly as digital copies, right?

I might have had one of our Rembrandts in the office for a week, never longer. Since the day we found our Vermeer, it has been lent continuously.

Don't get me wrong: sitting in front of Rembrandt's "Minerva" truly is an amazing experience. But it gives me ten times more pleasure to let people, particularly children, have access to and enjoy these paintings in museums.

The first painting that we ever lent out was a Jan Steen, to the Getty Museum. I was standing in the hall with a curator when a group of school children entered. I saw the impression that the painting made on them. I especially remember a young girl that was completely enthralled by the work. This was a revelation to me. "That's it, I get it," I said to the curator. Right then is when I decided to make our entire collection available to museums.

You are a successful investor. Are old masters undervalued?

(After a sigh.) Our collection is not meant as investment – we collect out of passion. But I never had the feeling that my art has been a poor investment. The increasing scarcity of quality, in the long term, leads to higher prices.

The Netherlands and France paid 160 million for Rembrandt's "Maerten and Oopjen" last year. A fair price?

It might look like a lot of money to you. But in the long-term, I believe it is an appropriate amount. Why would major Rembrandts be worth less than the important works of the impressionists? With direct sales, impressionistic paintings are actually sold for much higher amounts.

Which painter is at the top of your wish list?

I could do with another good Nicolaes Maes painting – perhaps from the time when he was greatly influenced by Rembrandt. This particular wish shows you how specific our desires have become. I say it tongue in cheek: I don't wake up in the morning with my first thought being Nicolaes Maes. But should one be presented to me, I would say 'yes' right away.

Many great collectors have built a museum for their collection. Will there be a Kaplan museum one day?

The short answer is that we do not currently have any plans for this. I do not exclude anything in the long-term, however. Our collection is certainly worth a museum. But does the world really need another private museum? Maybe I am mistaken. Ask me this question again in a few years.

The Leiden Collection is online from 23 January at www.theleidencollection.com

Leiden Collection – In just five years, the largest in the world

The core of the Leiden Collection of Tom and Daphne Kaplan, the world's largest private collection of 17th century Dutch old masters, was collected in just five years. The American couple achieved this great feat with the help of three prominent dealers: Johnny van Haefen from London, Otto Neumann from New York, and Salomon Lilian from Amsterdam and Geneva.

The dealers approached individuals within their network asking if they would like to sell their Rembrandt, Steen and Vermeer paintings. According to Lilian, who sold forty paintings to Kaplan, the tactic worked in most cases. "With the right strategy, one can compile a beautiful collection in just a few years."

According to Lilian, private deals are usually more favorable for the involved parties. What also helps, he points out, is "that Tom pays within one day".